گردشگری

پل معلق هیر، سازه‌ای بومی با شهرتی بین‌المللی

پل معلق تمام شیشه‌ای هیر سازه‌ای زیبا در صنعت گردشگری، حاصل دانش مهندسان بومی استان اردبیل است که نه تنها در عرصه ملی بلکه در عرصه جهانی و بین‌المللی نیز مشتاقان زیادی دارد. طبق مطالعات انجام شده نخستین پل معلق قوسی‌شکل و تمام‌شیشه‌ای جهان، همین پل است که در کشور ایران و در منطقه هیرِ استان سرسبز اردبیل احداث شده که ساخت این پل روی رودخانه‌ای در دل صخره به طول ۲۰۸ و عرض ۱٫۵ متر تجربه اوج هیجان را برای گردشگران حاضر بر این سازه به همراه دارد. البته سازه‌های مشابه این پل شیشه‌ای شاید در جهان کم نباشد؛ اما تلفیق دو سازه و خلق پلی تمام شیشه‌ای قوس‌دار برای نخستین بار در جهان این سازه را به کم‌نظیرترین اماکن گردشگری در دنیا تبدیل کرده‌است.

پلی که عملیات اجرایی آن در طول یک سال با پیشرفت مناسب و کمتر از دو سال به صورت کامل به اتمام رسیده‌است. نادر فلاحی، مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان اردبیل در این باره می‌گوید: پروژه پل معلق تمام‌شیشه‌ای هیر یک ایده خلاقانه در منطقه بود که از زمان تصویب، ایجاد و بهره‌برداری این طرح در سال ۹۷ تمام تلاش دستگاه‌های اجرایی اردبیل برای پیشروی بدون نقص این طرح است که خوشبختانه تا به اینجای کار نتایج خوبی به دست ما رسیده‌است.

او با بیان این‌که صنعت گردشگری استان طی چند سال گذشته با رشد خود نقش تاثیرگذاری در اقتصاد منطقه داشته‌است، اضافه می‌کند: «پروژه گردشگری هیر در منطقه در حال حاضر می‌تواند به عنوان نمونه طرح موفق گردشگری تلقی شود طوری که با تکمیل خدمات رفاهی، تفریحی و گردشگری در این مکان می‌توانیم حضور گردشگران در این منطقه را به چند برابر کنونی برسانیم. / میراث آریا

مشارکت خودجوش برای حفظ درختان ثبت ملی شده

درختان کهنسال میامی که به شماره ۵۴۵ در فهرست میراث طبیعی ملی کشور ثبت شده‌اند، برای مردم این شهرستان عزیزند؛ آنقدر که داوطلبانه دست به دست هم بدهند و به صورت خودجوش فضای اطراف این درختان کهنسال را مرمت و بهسازی کنند.

خبری که ما از قول محمدصادق رضویان، مسؤول نمایندگی میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی میامی برای شما می‌نویسیم.

صادقیان با اعلام این خبر خوب که نشان از روحیه شهروندی، دغدغه محیط زیستی و البته میراث‌دوستی مردم این شهرستان دارد، می‌گوید: این درختان کهنسال در بافت تاریخی شهر میامی در فاصله کمی از آب‌انبار و کاروانسرای تاریخی، مسجد و عمارت آقایان و در ابتدای خیابان ولی‌عصر (عج) قرار گرفته‌اند و بیش از ۲۰۰ تا ۳۰۰ سال از عمرشان می‌گذرد. / جام‌جم دیلی

این پیشکسوت صنایع دستی صاحب تالیفات متعددی در زمینه صنایع دستی و به‌خصوص رودوزی های سنتی ایران است. «شاهکارهای هنری در آستان قدس رضوی، ضریح پوش ها و صندوق پوش ها» یکی از تالیفات اوست

پای صحبت‌های استاد زهرا محسنی که هشتمین کاشی ماندگار میراث فرهنگی به‌پاس خدمات ارزشمند فرهنگی بر سر در منزلش نصب شده است

همه چیز از یک گل مینا شروع شد

مینا مولایی

ایران

یک ماه پیش بود که درهمین صفحه از قدیمی‌ترین صندوق‌پوش مرقد امام‌رضا(ع) نوشتیم و گفتیم قرار است به مناسبت هفته کرامت رونمایی شود؛ بافته‌ای زربفت از جنس ابریشم و گلابتون که قدمتش به سال ۹۵۲ هجری قمری می‌رسد. حالا هم دوباره حرف همان صندوق‌پوش قدیمی است، اما این بار می‌خواهیم پای صحبت‌های هنرمند پیشکسوتی بنشینیم که هشتمین کاشی ماندگار میراث فرهنگی به پاس خدمات ارزشمند فرهنگی‌اش در استان خراسان‌رضوی بر سردر منزلش نصب شده و احیای این صندوق‌پوش قدیمی و باارزش هم، معجزه دستان هنرمند اوست؛ استاد زهرا محسنی که گواهینامه درجه یک رشته رودوزی سنتی ایران را در کارنامه‌اش دارد و نشان اصالت یونسکو را هم در رشته ابریشم‌دوزی کلات، از آن خود کرده؛ بانویی که در ۷۲ سالگی همچنان پرشور و هیجان برای ما از علاقه‌اش به صنایع‌دستی می‌گوید و هدفی که در تمام این سال‌ها در ذهن داشته؛ این‌که با آموزش هنرهای مختلفی که بلد است، هم آنها را زنده نگه دارد و هم به توانمندسازی و خودکفایی نسل جوان‌تر کمک کند.

در روزگاری که هنوز ضریحی دور مرقد مطهر امام رضا(ع) ساخته نشده بود برای آراستن و حفاظت مقبره روی آن صندوق‌های چوبی و آهنی می‌گذاشتند و روی این صندوق ها را با پارچه های زینتی به نام صندوق پوش می پوشاندند

شما بیش از ۵۰ سال در صنایع‌دستی کشورمان سابقه دارید، این علاقه به صنایع‌دستی از کجا در شما شکل گرفت؟

طبیعتا مثل خیلی‌های دیگر در دوران کودکی و در خانواده اولین جرقه‌های علاقه به صنایع‌دستی در من زده شد، اما چیزی که این جرقه را در من شعله‌ورتر کرد، نیرویی بود که در وجودم حس می‌کردم، نیرویی که باعث می‌شد با همه وجود جذب صنایع‌دستی شوم، اما متاسفانه آن سال‌ها هیچ کلاس و آموزشگاهی برای بچه‌ها در این‌باره وجود نداشت و اگر هم کسی هنری را بلد بود به صورت موروثی از طریق خانواده‌اش به او منتقل شده بود. با اینحال یادم است اولین بار وقتی یکی از همکلاسی‌هایم با خودش پارچه‌ای را که مادرش گلدوزی کرده بود به مدرسه آورد، دست به سوزن بردم. روی این پارچه یک دسته‌گل مینا گلدوزی شده بود و من به قدری از این کار خوشم آمد که وقتی به خانه برگشتم سریع طرح همان دسته‌گل را روی پارچه کشیدم و شروع کردم به دوختن؛ با این‌که اصلا نمی‌دانستم دوختن چطوری است.

پس از همان اول رویای شما همین کار بود؟

شاید ته ذهنم دوست داشتم، اما در واقعیت مثل خیلی‌ها جذب رشته پزشکی شدم، با این‌که اهل ساری بودیم، اما به خاطر شغل پدرم که کارمند راه آهن بود در اندیمشک زندگی می‌کردیم. من دوران دبستان و دبیرستانم را در این شهر گذراندم و بعد در دوره دانشگاه در گروه پزشکی شهر مشهد پذیرفته شدم، به خاطر همین پدرم خودش را به مشهد منتقل کرد. اما من دوسال بیشتر در رشته پزشکی دوام نیاوردم و تصمیم گرفتم دنبال علاقه دوران کودکی‌ام بروم.

خانواده با این تصمیم مخالفتی نداشت؟

بالاخره رشته‌ام پزشکی بود و قاعدتا مخالفت‌هایی هم وجود داشت، اما من مصرانه آزمون دادم و در سال ۱۳۵۱ در دانشسرای راهنمایی تحصیلی در رشته حرفه‌وفن قبول شدم. البته آن موقع فکر می‌کردم حرفه‌وفن همان هنر است و به روحیات و هدف من خیلی نزدیک است.

بعد معلم حرفه‌وفن شدید؟

بله، ازسال ۵۳ برای کار معلمی به چناران رفتم و از همان موقع سعی کردم با آموزش صنایع‌دستی به نسل جوان‌تر، به وظیفه‌ای که احساس می‌کنم به دوشم گذاشته شده، عمل کنم. بیشتر از ۴۵سال هم برای دانش‌آموزانم معلم بودم و هم برای هنرجوهایم مربی. هم خودم را با علاقه شخصی با سوزن‌دوزی و بقیه رودوزی‌های سنتی ایران سرگرم کرده‌ام و هم درباره پارچه‌های قدیمی تحقیق می‌کنم.

شما سال‌هاست کارشناس منسوجات خزانه‌داری کل آستان قدس‌رضوی هستید، اصلا چطور به احیای منسوجات ارزشمند حرم رسیدید؟

اول این را بگویم که احیا شاید کلمه کاملی برای این کار نباشد؛ چراکه فرآیندی است شامل معرفی، حفاظت، گندزدایی و طریق صحیح نگهداری منسوجات قدیمی، اما در پاسخ به سوال شما، من دوخت‌های سنتی را از اول دنبال می‌کردم و بلد بودم، اما از حدود ۳۰سال پیش بحث مرمت و احیای منسوجات برایم مطرح شد، آن موقع آقای عموقلی که از هنرمندان دانشمند میراث خراسان بود و مرمت آثار را انجام می‌داد از من دعوت به همکاری کرد. ایشان مرمت آثار را انجام می‌داد، اما چون در سوزن‌دوزی سررشته‌ای نداشت، روزی از من خواست در فرآیند احیای منسوجات کمکش کنم. طریقه گندزدایی، محافظت، بایگانی، طبقه‌بندی و... را از ایشان یادگرفتم و خودم هم با انواع دوخت‌ها آشنا شدم. تا این‌که سال ۸۲ بود که دکتر برادران، رئیس سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، از من دعوت کرد تا برای تعدادی از کارکنان حرم کلاس آموزشی بگذارم. من حدود شش ماه در این کلاس‌ها کار کردم و واقعا هم از نتیجه راضی بودم. در جریان همین آموزش‌ها بود که رئیس خزانه‌داری آستان قدس گفت تعداد زیادی از این دست منسوجات در خزانه حرم وجود دارد و من را دعوت کرد تا از این آثار هم شناسنامه تهیه شود و هم اطلاعات‌شان طبقه‌بندی شود.

اولین باری که این منسوجات را در خزانه حرم از نزدیک دیدید یادتان است؟

وقتی که وارد خزانه آستان قدس شدم انبوهی از منسوجات قدیمی را که به روش‌های قدیمی هم بسته‌بندی شده بودند، دیدم. تا آن زمان فعالیت خاصی برای این منسوجات انجام نشده بود وشاید به همین دلیل بود که آنها فکر می‌کردند این پارچه‌ها آنقدر هم باارزش نیستند. اما من شیفته این منسوجات شدم؛ پارچه‌هایی با رودوزی‌های مختلف که بیشتر از جنس مخمل یا زربفت بودند. در این سال‌ها موفق شدیم تعداد بسیار زیادی از آنها را شناسنامه‌دار و طبقه‌بندی کنیم که حرکت مثبتی در این زمینه بوده است.

مثل احیای قدیمی‌ترین صندوق‌پوش مرقد مطهر؟ اصلا این صندوق‌پوش‌ها چه کاربردی داشتند؟

حکایت صندوق‌پوش‌ها خیلی جالب است؛ در روزگاری که هنوز ضریحی دور مرقد مطهر امام رضا(ع) ساخته نشده بود، برای آراستن و حفاظت مقبره روی آن صندوق‌های چوبی و آهنی می‌گذاشتند و روی آنها را با پارچه‌های زینتی می‌پوشاندند؛ این پارچه‌ها از همان زمان با نام صندوق پوش شناخته می‌شوند. این صندوق‌پوش هم قدیمی‌ترین و نفیس‌ترین منسوج حرم است، به‌دست «میرنظام کاشانی» در سال ۹۵۲ هجری قمری بافته شده و دارای دو قطعه از جنس زربفت به شکل زری اطلسی، مکعب و مستطیل است. اما نکته مهم اینجاست که این صندوق‌پوش، به‌عنوان یک اثر ارزشمند و قابل استناد در حفظ تاریخ کشور ما هم شناخته می‌شود.

چرا؟

چون شما در هیچ کتاب تاریخی‌ای نمی‌بینید که نوشته باشد ۴۸۹ سال پیش در رشت، زربفت کار می‌کردند. اما الان این صندوق‌پوش به رواج این هنر در آن سال‌ها شهادت می‌دهد و این همان نکته ارزشمند وجود صنایع‌دستی است، چرا که صنایع‌دستی درحقیقت ثبت هویت مردم یک سرزمین است؛ هویتی که باید حفظ شود. متاسفانه در کشور ما با توجه به سه کتاب‌سوزی بزرگی که رخ داد در دوره‌های تاریخی مختلف، ما اسناد و کتاب‌های زیادی را از دست داده‌ایم... از آن دوران شاید کتاب‌های زیادی در دسترس ما نباشد، اما هنوز صنایع‌دستی و آثار ارزشمندی به‌جا مانده‌اند که نشان می‌دهند چه فرهنگ و هنر و تاریخی داشته‌ایم.

یادگیری صنایع‌دستی، انسان‌ها را توانمند می‌کند

در سابقه این پیشکسوت صنایع‌دستی، کار جالب دیگری هم به‌چشم می‌خورد، راه‌اندازی نخستین کارگاه صنایع‌دستی دختران در مشهد؛ کارگاهی که فارغ‌التحصیلانش چراغ صنایع‌دستی را در نقاط مختلف شهر روشن نگه داشته‌اند: «من در تمام این کارگاه‌ها هنرهای دستی مختلفی را از سوزن‌دوزی گرفته تا مرواریددوزی به دختران محصل آموزش دادم و الان می‌دانم که این آموزش‌ها بی‌فایده نبوده و خوشبختانه آنها هم به افراد دیگری آموزش داده‌اند و زنجیروار این حلقه ادامه پیدا کرده و من را به آن هدفی که همیشه در ذهن داشتم نزدیک‌تر کرده است؛ اول این‌که هنرهایی را که بلد هستم به دیگران بیاموزم و با این آموزش به زنده نگه‌داشته‌شدن آنها کمک کنم و در مرحله بعد، این موضوع که با آموزش این هنرها به خودکفایی و کارآفرینی نسل جوان‌تر کمک کنم. من نه فقط برای محصلان که در یک دوره طولانی هم با برگزاری کلاس‌های صنایع‌دستی در اداره ارشاد برای معلمان رشته حرفه‌وفن، سعی کردم به توانمندسازی هرچه بیشتر آنها کمک کنم.» او البته در پایان صحبت‌هایش به رسم ادب از ناهید امیری، استاد مسلم سوزن‌دوزی خراسان هم تشکر می‌کند و می‌گوید، زنده نگه‌داشته شدن هنر سوزن‌دوزی در این استان مدیون تلاش‌های بی‌دریغ این هنرمند است.

طراح: بیژن گورانی

جدول شماره ۵۷۱۱

جدول عادی

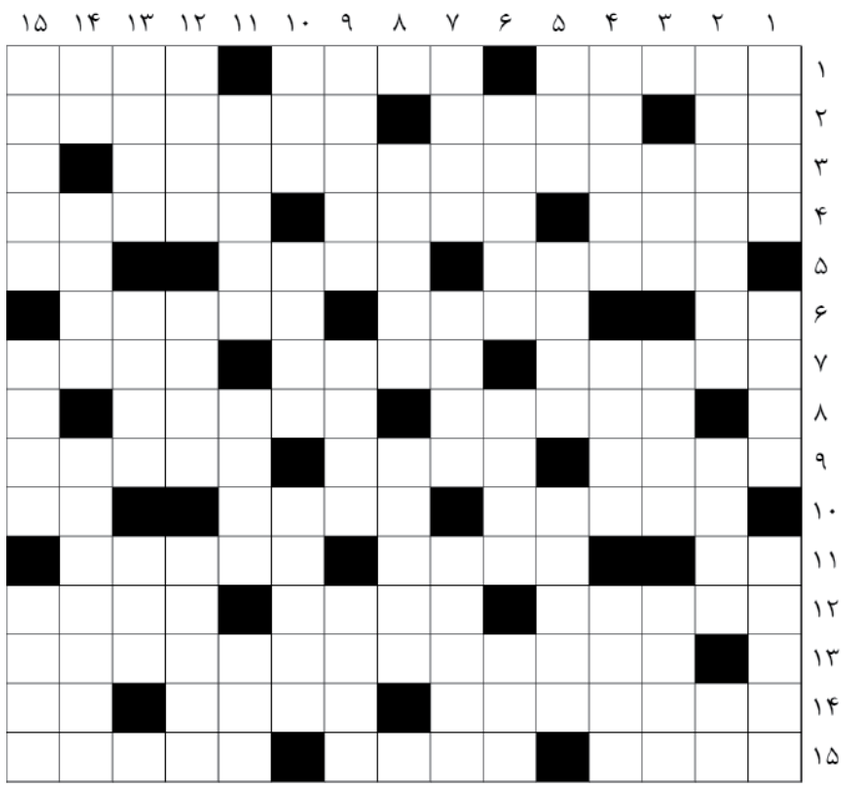

افقی: ۱) معنی کلام- آبزی بزرگ- اصطلاحی در شطرنج ۲) نام ترکی- ایالتی در آمریکا- همسایه کلمبیا و برزیل ۳) بازیگر خانم مجموعه بچه‌محل، برنامه عموپورنگ در شبکه دو سیما ۴) درختی با برگ‌های پنجه‌ای- زبانی از خانواده زبان‌های قفقازی- رمان پائولو کوئیلو ۵) سر و ته- انسان- صدای پنچری ۶) N- بزرگ‌ترین شاعر عصر صفوی- از اجزای دست و پا ۷) خوراک مجردی- پشت گرم- محکم‌کننده پیچ ۸) میوه تابستانی- از نام‌های خداوند ۹) دلیل‌ها- ابزار نجاری- پیاپی ۱۰) سد- نان نازک- حرف دهن‌کجی ۱۱) خودرأی- آتشگیره- فرزند کیومرث، نخستین شاه ایران ۱۲) شرف- مایه دردسر- نزدیک‌بین ۱۳) مجازات‌های نقدی و غیرنقدی دولت برای گرانفروشان و محتکران ۱۴) همسایه اوکراین- مثل ماه- پهلوان ۱۵) شلوارک ورزش باستانی- معدنی- خمیرچسبنده برای آماده‌سازی سطح.

عمودی: ۱) شبیه- درس نگارشی- بعد از جنگ از دشمن باقی می‌ماند ۲) از بین بردن میکروب‌های بیماری‌زا- خدمتکار پیر- درخت زبان‌گنجشک ۳) چین و چروک پوست- موضوع- کنایه ۴) شهری در مشرق آلمان- پارسای دیرنشین- قول و قرار ۵) فرزندزاده- دریافت کردن- دشنام ۶) وضعیت دشوار- مقابل آوردن- بالشتک نان‌پزی ۷) بیننده- سمت راست- حصیر ۸) برآورده شدن- زیبا و جذاب ۹) مأیوس- از اجزای سالاد- نوعی انرژی ۱۰) بوی نامطبوع- باعث و موجب- جنگ‌افزار ۱۱) نیزه دوشاخه کوچک قدیمی- مقر حکومت مارشال پتن- به دست آوردن ۱۲) باشگاه فوتبال فرانسوی- مالیات مرزی- مردگان ۱۳) نوعی لوبیا- آسمان سنگ- از حروف الفبا ۱۴) گلابی- از لوازم‌التحریر- سم موجود در توتون ۱۵) یدکی- اهل هند- لفاف کرم ابریشم.

جدول ویژه

افقی: ۱) فشرده‌شده- خوراک به دام اندختن جانوران- کوچه ۲) رودی در سوئیس- دور هم جمع شدن- خودبزرگ‌پنداری ۳) داستانی از یوستین گاردر، نویسنده نروژی ۴) ترس- کندر- آوردن ۵) به تنهایی- پیام‌آور قیام کربلا- مخفف گاه ۶) حالت عاطفی- بهشت- هر چیز مکرر و قالبی ۷) بردبار- مربوط به جامعه‌دارای تمدن- دگرگونی ۸) نوعی مرغابی- از پیامبران بنی‌اسرائیل ۹) خودروی زرهی- سجده‌کننده- نمک‌ها ۱۰) سامانه- نام سابق شهرضا- نشانه مصدر جعلی ۱۱) حرف همراهی- رمان مشهور امیل زولا- خوراکی از تخم‌مرغ ۱۲) مدارک- امانتداران- سنگ چاقوتیزکنی ۱۳) عارف نامی و از استادان شیخ صفی‌الدین اردبیلی که آرامگاهش در لاهیجان است ۱۴) رنگ‌پاش- رودی در مرکز ایتالیا- ضمیری عربی ۱۵) رخوت- مجموعه گیاهان یک منطقه- بزرگ‌ترین رشته سلول عصبی.

عمودی: ۱) هر بند از قانون- بزرگی و احترام- نوعی عمل جراحی ۲) پرنده کوچک حشره‌خوار- پایه- بله انگلیسی ۳) درخت انگور- غذای محلی شمال خراسان- گردهمایی ۴) چاپ افست خشک- ورزش مشت‌زنی- فیلمی ساخته استیون اسپیلبرگ ۵) جداگانه تلفظ کردن- رهایی- بداخلاق ۶) واضح و آشکار- از توابع گیلان- گیسو ۷) غذا- هدف، نشانه- اهل نیست ۸) تفسیر اوستا- برپا داشتن ۹) بندری در جنوب فرانسه- پشیمان- بی‌چیز ۱۰) وجود دارد- فرشته شب اول قبر- آب‌ورز ۱۱) رویارویی- حوت- شهری در آلمان ۱۲) از فروع دین اسلام- دست محبت بر سر او بکشید- بدبخت و بینوا ۱۳) پیشین- برادر سگ زرد- قابل شنیدن ۱۴) دو یار همقد- اعلان- رمانی مشهور از والتر اسکات، نویسنده انگلیسی ۱۵) دلیل و نشانه- آسوده- گاز نجیب سبک.

حل جدول عادی شماره ۵۷۱۰

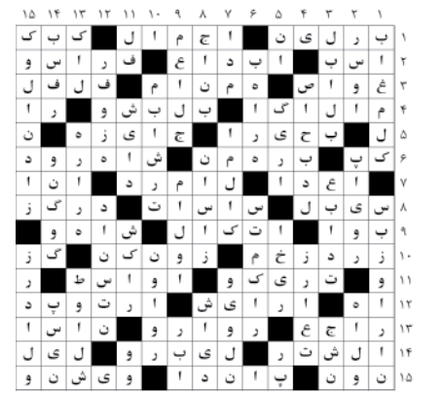

حل جدول ویژه شماره ۵۷۱۰

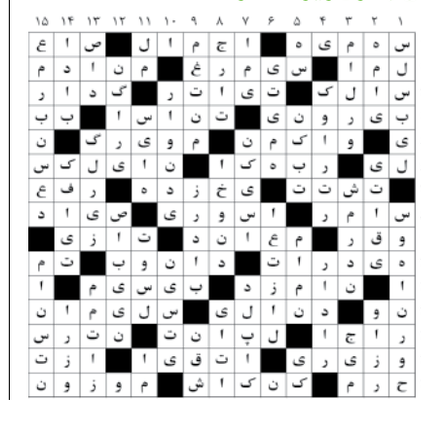

فلسفه نقوش در لباس محلی قوم ترکمن

زهرا مهدوی زاده

کارشناس صنایع دستی گلستان

منسوجات متنوع و نفیس فراوانی از دوران پس از اسلام باقی‌مانده است که از سلیقه و ذوق سرشار هنرمندان ایرانی حکایت می‌کند. از میان این آثار دستاوردهای خلق شده توسط اقوام ترکمن به‌ویژه سوزن‌دوزی همواره حائز اهمیت است. زنان ترکمن از دیرزمان تاکنون سر آستین‌ها، مچ شلوار، دوریقه لباسشان را سوزن‌دوزی می‌کردند و نقش‌های پراکنده روی لباس می‌دوختند. سوزن‌دوزی مصور ترکمن از زمان سکاها و در دیگر دوره‌ها نیز همراه سایر دوخت‌ها از رواج کامل برخوردار بوده‌است. اوج این هنر به دوران افشاریه و زندیه به‌خصوص قاجاریه برمی‌گردد که آثار فراوان باقی‌مانده از این دوران با بهره‌گیری از طرح‌هایی چون طرح مکرر کوکبی و نقوشی چون سواستیکا، ترنجی، شمسه‌ای، کاسه، نیم کاسه و... نمود دارد. سوزن‌دوزی ترکمن بر پارچه‌های ابریشمی، نخی، پنبه‌ای، پشمی و با استفاده از نخ‌های ابریشم الوان جلوه‌گر شده و به ترکمن‌دوزی شهرت یافته؛ نقوش مورد استفاده در سوزن‌دوزی ترکمن بیشتر هندسی و قرینه و به‌صورت ذهنی است. این نقوش عموما از تکرار یک یا چند نقش ساده دیگر شکل گرفته‌اند و هنرمند عمدتا از اشکال ساده شده پیرامونش الهام می‌گیرد.

در میان قوم ترکمن برخی جانوران مانند شتر، اسب، سگ، قوچ و... به دلیل نوع زندگی صحرانشینی ارزشمند هستند و به‌صورت نقوش انتزاعی وارد صنایع‌دستی آنان شده‌است. به‌کارگیری برخی نقوش جانوران و حشرات در بافته‌ها و پوشاک سنتی، به‌دلیل مهار کردن و دفع شر آن جانور یا حشره موزی در محیط زندگی یا فضای آلاچیق بوده‌است.

از مهم‌ترین نقش‌ها می‌توان به گل‌آیدی اشاره کرد که نقش گلی است

با ۹ گلبرگ که این عدد در فرهنگ قوم ترکمن، خوش‌یمن است و بنا به احترام به این نقش، در قدیم ترکمن‌ها فرد متوفی را روی بافته‌ای با این نقش حمل می‌کردند و زنان نازا برای بچه‌دار شدن، نقش گل‌آیدی را روی لباس خود سوزن‌دوزی می‌کردند یا این نقش توسط زنان روی لباس مردانشان نقش می‌بست تا همسرشان در جنگ پیروز میدان باشند.

یکی دیگر از نقوش مهم، قوچاق یا شاخ قوچ است که بین ترکمن‌ها حائز اهمیت است و نشانه قدرت، نیرو و تولید است و با توجه به اشتغال ترکمن‌ها به دامداری، آنها به اهمیت قوچ واقف شده و ترسیم این نقش در همه انواع صنایع‌دستی این قوم رواج یافت.

از سایر نقوش مورد استفاده در سوزن‌دوزی لباس محلی ترکمن می‌توان به قوش قانات (بال پرنده)، قویموق، قیچی، تکه نقش (تکه یکی از ایلات ترکمن)، عالم نقش، اردک نقش، موی نقش (نقش عنکبوت)، کعبه نقش، توتار نقش (نقش دوتار)، عمره نقش اشاره کرد.